

Jožica Škofic

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Novi trg 4, SI-1000 Ljubljana

guzej@zrc-sazu.si

BESEDJE ZA POMEN 'SINOVA ŽENA' V SLOVENSKIH NAREČJIH IN KAJKAVŠČINI (PO GRADIVU ZA SLOVENSKI IN HRVAŠKI LINGVISTIČNI ATLAS)

V prispevku je predstavljeno slovensko narečno besedje za pomen 'sinova žena' v Slovenskem lingvističnem atlasu (SLA) v primerjavi s kajkavskim narečnim besedjem za ta pomen, zbranim za Hrvaški jezikovni atlas (HJA). Narečno gradivo, zbrano za ta dva temeljna nacionalna dialektološka projekta je namreč zanimivo tudi za raziskovanje slovensko-hrvaškega jezikovnega stika, saj zlasti v Pomurju in Medžimurju, v Posotelju, Beli krajini, na Kostelskem in v Gorskem kotarju ter v Istri jezika in njuna obmejna narečja bolj postopoma prehajajo eden v drugega in imajo zato mnoge skupne značilnosti tako na fonološki in morfološki kot tudi na leksikalni ravnini. Na primeru narečnega gradiva za vprašnji SLA-V614 *snaha* in HJA-V548 *snaha, nevjest*a je skupaj z morfonološko analizo in kartografskim prikazom prostorske razširjenosti narečnih leksemov predstavljen tudi način komentiranja narečnega gradiva v SLA.

1. Uvod

Tako slovenska kot hrvaška narečja v stiku so že desetletja pomemben predmet raziskovanja tako slovenskih kot hrvaških dialektologov in tudi mnogih drugih primerjalnih slovanskih jezikoslovcev. V zadnjih desetletjih je pri raziskovanju kajkavskega narečja v stiku s slovenskimi narečji posebno opazna vloga prof. dr. Mija Lončarića in njegovih sodelavcev, ki so v zadnjih letih vedno intenzivneje in skupaj s slovenskimi dialektologi raziskovali, snemali, za-

pisovali in analizirali krajevne govore na obeh straneh državne meje – tako v okviru obeh temeljnih nacionalnih dialektoloških projektov, tj. *Slovenskega lingvističnega atlasa (SLA)*¹ in *Hrvaškega jezikovnega atlasa (HJA)*,² kot tudi v okviru manjših projektov, kot je bil enoletni bilateralni slovensko-hrvaški projekt *Dialektološke in onomastične raziskave ob slovensko-hrvaški meji*.³ Oba atlasa (*SLA* in *HJA*) imata precej podobno zasnovo, saj skušata s svojo vprašalnico zajeti čimbolj raznovrstno leksično, morfološko in fonološko narečno gradivo, z mrežo izbranih krajevnih govorov pa ujeti čim natančnejše podatke o prostorski razširjenosti narečnih pojavov – vendar se v marsičem tudi pomembno razlikujeta.⁴

V raziskave za *Slovenski lingvistični atlas* so bili v dogovoru s hrvaškimi dialektologi v zadnjih dveh letih kot t. i. kontrolne točke zajeti tudi nekateri krajevni govori na Hrvaškem, in sicer predvsem na podlagi kajkavistične literature, ki za nekatere govore medžimurskega, soteljskega (sutlanskega) in gorsko-kotarskega (goranskega) dialekta ter t. i. kajkavskih govorov v Istri na več mestih poudarja različne slovenske razvoje, skupne slovenske in kajkavske pojave ali vsaj vpliv sosednjih slovenskih narečij na hrvaške, tj. kajkavske obmejne govore. Po vprašalnici za *SLA* so bili tako zapisani in v atlas vključeni krajevni govori Banfija (T407), Huma na Sutli (T408), Dubravice (T409), Čabra (T410), Ravnic (T411), Ravne Gore (T412) in Bresta (T413), hrvaški dialektologi pa so raziskovali govore v Rogatcu, na Bizeljskem, Gomilici itd. Prav raziskovanje teh govorov z isto vprašalnico po našem mnenju šele omogoča natančnejšo primerjavo med slovenskimi narečnimi govori in sosednjimi govori na Hrvaškem ter ugotavljanje razvojev tako posameznih jezikovnih elementov kot preko njih tudi jezikovnih sistemov kot celote, kar bo sčasoma prispevalo k jasnejši jezikovni sliki tega prostora.

2. Komentiranje in kartiranje narečnega gradiva v *SLA*

Obe vprašalnici med drugim zajemata vprašanja za besedje, povezano z družino oz. sorodstvenimi odnosi, iz njiju pa je razvidna tudi različna tradicionalna

¹ *SLA* je zasnoval dr. Fran Ramovš, večino zapisov zbral in pregledal dr. Tine Logar s svojimi študenti in sodelavci Dialektološke sekcije Inštituta za slovenski jezik ZRC SAZU, 1. zvezek naj bi izšel konec l. 2011 v okviru projekta *Besedje iz pomenskega polja »človek« v slovenskih narečjih – geolingvistična predstavitev*.

² *HJA* je do nedavnega vodil dr. Mijo Lončarić na Inštitutu za hrvaški jezik in jezikoslovje.

³ Na slovenski strani je projekt vodila dr. Jožica Škofic, na hrvaški pa dr. Dunja Brozović Rončević, potekal je v letih 2007 in 2008.

⁴ O tem v prispevku J. Škofic, predstavljenem na 5. mednarodnem hrvaškem slavističnem kongresu na Reki septembra 2010.

organiziranost družine in s tem natančnost poimenovanj za odnose med posameznimi družinskimi člani. V nadaljevanju je zato z narečnim gradivom za leksično vprašanje V614 *snaha* 'sinova žena' iz SLA primerjano stično kajkavsko gradivo iz HJA, tj. vprašanje V548 "Što je meni žena moga sina?" – *snaha, nevjest*.⁵ Hkrati je predstavljen tudi način komentiranja in kartiranja zbrane narečne leksike v 1. zvezku SLA, kjer so komentarji zasnovani v obliki enotnega "obrazca" s stalnimi rubrikami:

1. Gradivo (v tej rubriki je natančneje kot v sami vprašalnici predstavljen pomen na karti predstavljenega narečnega besedja, včasih tudi dvoumnost same vprašalnice);

2. Morfonološka analiza (to je temeljni del interpretacije gradiva, na katerem temelji tudi poknjižitev leksemov in s tem njihova medsebojna primerljivost v vsem jezikovnem prostoru);

3. Posebnosti kartiranja (gre za pojasnilo h kartografski metodi: leksično-besedotvorne karte so po dogovoru simbolne, z izoglosami pa so po zgledu Češkega jezikovnega atlasa (ČJA) označena območja nekaterih zanimivih pojavov drugih jezikovnih ravnin, zlasti npr. fonološke, ki sicer najverjetneje ne bi bili prikazani na nobeni karti v katerem od načrtovanih (neleksičnih) zvezkov SLA; tu so izpostavljene tudi enkratnice, opisna poimenovanja in opisi ter nekartirano gradivo, ki je na karti označeno s kazalko na komentar ali je nerelevantno);

5. Uporabljena dodatna literatura (etnološka, posebna jezikoslovna ipd. literatura);

6. Primerjanje z drugimi kartami (v tej točki je opozorjeno na karte oz. atlaste, ki tudi predstavljajo tu obravnavano slovensko narečno besedje in tako dopolnjujejo informacijo, ki jo daje SLA, in sicer na druge karte v *SLA*, ko gre za prepletanje odgovorov, npr. *snaha* : *nevesta* : *zet* ..., ter na *Slovanski lingvistični atlas (OLA)*, *Evropski lingvistični atlas (ALE)*, *Slovenski dialektološki leksikalni atlas Slovenske Istre* Rade Cossutta (*SDLA*), *Italijanski lingvistični atlas (ALI)*, *Furlanski zgodovinski, leksikalni in etnografski atlas (ASLEF)* in *HJA*.

Ob komentarju vsako karto spremlja tudi indeks, tj. digitalizirano dokumentirano (leksično) gradivo za SLA, ki kljub problematičnosti spreminjajoče se fonetične transkripcije ostaja zapisano tako, kot je shranjeno v arhivu. Izkušnje in znanje eksperimentalne fonetike namreč lahko izkoriščamo šele v zadnjem času, ko posneto gradivo zapisujemo na podlagi akustične analize v dogovorjeni nacionalni fonetični transkripciji.

⁵ Gradivo je (tako, kot je zapisano v arhivu obeh atlasov) za vse točke SLA in HJA predstavljeno v indeksih, ki sta priloži tega članka.

2.1. SLA V614 *snaha* (komentar h karti)

2.1.1. Gradivo

Za pomen 'sinova žena', knj. *snáha*, je najpogostejši in zemljepisno najbolj razširjen leksem *snaha* (v T128 in T332 ima oznako novo in v T280 mlajše, v T035 ima oznako pismeno, v T167, T176 in T317 ima oznako knjižno, v T213, T236 in T310 pa oznako redko). V osrednjeslovenskem prostoru se rabi tudi leksem (*ta*) *mlada* (pogosto kot dvojnica ob *snaha*), v primorski narečni skupini tudi *nevesta*. Na stiku z nemškim jezikom se pogosto rabi izposojenka iz nemščine *švigertohter*. Razpršeno se rabijo besedne zveze *sinova žena* in *od sina žena/ženska* (v T263 se ob tem rabi tudi beseda *nevesta*, vendar samo "od začetka").

2.1.2. Morfonološka analiza

snaha (ž) < **snъx-a* 'snaha'

(*ta*) **mlada** (ž) ← (**t-*) **mold-a-ja* 'mlada' ← **ta/*tъ/*těl/*tę* 'ta' + **mold-ъ* 'mlad'

nevesta (ž) < **nevěst-a* 'nevesta'

švigertohter (ž) < *(*švigərtoxtr*)-*b*⁶ ← nem. *Schwiegertochter* 'snaha'

od sina žena/ženska (ž) < **otъ* **syn-a* **žen-a/*žen-ъsk-a* ← **otъ* 'od' + **syn-ъ* 'sin' + **žen-a* 'žena'

sinova žena (ž) < **syn-ov-a* **žen-a* ← **syn-ъ* 'sin' + **žen-a* 'žena'

kunjada (ž) < *(*kunjad*)-*a* ← furl. *cugnade*, ben. it. *cognada* 'svakinja'

noviča (ž) < *(*novič*)-*a* < **nov-i-č-a* ← **nov-i-ti* (izglagolska izpeljanka s priponskim obrazilom **-i-č-ъ*) ali ← furl. *nuvice* (ta razlaga se zdi verjetnejša)

2.1.3. Posebnosti kartiranja

Z rdečo izofono je označena nesplošnoslovenska glasovna sprememba **ъ/*ъ* > *e* (**snъxa/snъxa* > *snexa*), z modro izofono pa kasnejša sprememba **VxV* > *VjV* (**snъxa* > *sneja*).

⁶ Kot tujejezični viri slovenskega narečnega leksema so navedeni samo neposredni viri (bližnje izhodišče), in sicer v tisti časovni in zvrstni različici tujega jezika, ki je bila glede na glasovno podobo slovenskega leksema rekonstruirana kot najverjetnejši vir. Pri tem ne gre za praslovanske rekonstrukte (tj. praslovanske oblike, ki bi nastale v praslovanščini), temveč za panhrono praslovanske transponate (tj. oblike, ki so lahko praslovanske ali pa nastale kasneje v posameznih slovenskih narečnih govorih, upoštevaje po inerciji praslovanske besedotvorne, glasovne in naglasne zakonitosti ali pa tudi ne), ki so samo zapisani v praslovanski glasovni podobi. (Pojasnilo: Matej Šekli.)

Kot enkratnici sta kartirana (morda nerelevantna) odgovora *kunjada* v T101 (vendar ta zapis ni zanesljiv) in *noviča* z označevalnikom "st(arejši)" ob *nevesti* v T092.

Kot enkratna besedna zveza z *žena* je kartiran odgovor *sinova žena* v T004.

Kot tretji odgovor v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani leksemi *snaha* v T128, T231, T247, *nevesta* v T133, T234, T236, T288 in *ta mlada* v T279 ter opisno poimenovanje *od tega žena* v T206 oz. navedba, da se kličejo kar po imenu v T035.

Za T006, T007 in T011 je zapisano, da se tam rabi nemška beseda, a ta ni navedena.

2.1.4. Uporabljena dodatna literatura

Lekše, F. 1893. Imena rodbine in svaščine. *Dom in svet*. Ljubljana: Katoliška tiskarna, 32–33, 75–78.

Ravnik, M. 1996. *Bratje, sestre, strniči, zermani: družina in sorodstvo v vašeh v Slovenski Istri*. Ljubljana: ZRC SAZU, Koper: Lipa.

2.1.5. Primerjaj

SLA: I-V613 'zet', V245 'nevesta', V244 'ženin'; OLA: L 1857; ALE: 470; SDLA-SI: /; ALI: 1485; ASLEF: 2155; HJA: 548.

3. HJA V548 *snaha, nevjesta*

Slovenska in hrvaška vprašalnica se med seboj razlikujeta tudi v načinu zastavljanja vprašanj: medtem ko so v *Upitniku HJA* vprašanja zastavljena v obliki stavkov, so vprašanja v *Vprašalnici SLA* zastavljena enobesedno, tj. navedena je knjižna beseda, za katero se pričakuje narečna (pomenska) ustreznica, od izpraševalčeve iznajdljivosti na terenu pa je odvisno, kako bo vprašanje zastavil informantu in mu hkrati ne sugeriral (knjižnega) odgovora. Tako vprašanju V614 'snaha' iz SLA ustreza vprašanje 548 "Što je meni žena moga sina?" v HJA, kjer je prav tako uvrščeno v sklop vprašanj za sorodniška razmerja (s predvidenim odgovorom *snaha, nevjesta*).

Primerjava med slovenskim in sosednjim kajkavskim narečnim gradivom kaže, da medtem ko se v slovenskih narečjih ob osrednjeslovenskem (gorenjsko in dolensko narečje, rovtarska in koroška narečja) leksemu *ta mlada*, zahodnoslovenskem (primorska narečna skupina z notranjskim narečjem) *neve-*

sta in vzhodnoslovenskem *snaha* (panonska, vzhodnoštajerska in belokranjska narečja) pojavljajo še različna večbesedna poimenovanja (tj. *sinova žena* ter *od sina žena/ženska*), pa tudi iz nemščine prevzeta beseda *švigertohter*, sta v izbranih kajkavskih krajevnih govorih zapisani le poimenovanji *snaha*, značilna za območje severno od Karlovca, in *nevesta*, zapisana le v štirih krajevnih govorih goranskega narečja v Gorskem kotorju.

Vzhodnoslovenski leksem *snaha* za pomen 'sinova žena' se tako tudi prostorsko povezuje s kajkavkim narečjem, medtem ko je gorskokotarski/goranski leksem *nevesta* mogoče primerjati z istim leksemom v slovenskem primorskem in notranjskem narečnem prostoru. V leksemu *snaha* je v nekaterih kajkavskih govorih mogoče opazovati podoben razvoj medsamoglasniškega $-x- > -i-$ in $\bar{a} > e$ kot v prekmurskem narečju (tj. *sneja* < **snъx-a*). Prav tako je v čabarskem *nevějsta* dokumentiran doljenjski razvoj naglašene dolgega jata $> e_i$, ki se je v govorih Gerovega in Broda na Kupi že monoftongiral v e , medtem ko je v govoru Delnic po Liscu (2006: 37) in slovarju avtorjev Pavešić, Magaš in Laloš (2006) prav tako zapisan *ej*, gradivo za HJA pa kaže monoftong.

4. Sklep

Izid obeh lingvističnih atlasov, tako slovenskega (*SLA*) kot hrvaškega (*HJA*), bo pomenil novo možnost za primerjavo med sosednjimi narečji teh dveh stičnih in sorodnih jezikov, in sicer ne le na leksikalni, ampak predvsem na glasoslovni in tudi oblikoslovni ravnini. Medsebojno primerjavo bo olajšala tudi v marsičem podobna zasnova obeh vprašalnic, predvsem pa skupno raziskovanje tako slovenskih kot hrvaških narečij ob državni meji. Ta prispevek le nakazuje eno od številnih možnosti (skupnega) raziskovanja.

Priloge:

Indeks narečnega gradiva h karti SLA V614 'snaha'.

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
1	Brdo – Egg	tə mʉâða
2	Borlje – Förolach	beseda ni znana
3	Blače – Vorderberg	tə mʉâða
4	Ziljska Bistrica – Feistritz / Gail	sînaʉâ žèanâ
5	Ukve – Ugovizza	ta mwâða
6	Podklošter – Arnoldstein	besede ne poznajo: nem.
7	Rikarja vas – Rückersdorf	se opisuje in nemška izpeljanka
8	Rateče	ta mʉâðä

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
9	Kranjska Gora	opisno, ta mʉáðè
10	Marija na Zilji – Maria Gail	švi:gartò:tar
11	Loče – Latschach	nem.
12	Podravlje – Föderlach	ta mʉáða
13	Kostanje – Köstenberg	ta mʉáða
14	Teholica – Techelsberg	ne ve odgovora
15	Breznica – Frießnitz	šʉígartóxtər
16	Sveče – Suetschach	tí mʉáða
17	Hodiše – Keutschach	šʉíhərtóxtər, ta mʉáða
18	Čahorče – Tschachoritsch	šʉíhərtóxtər
19	Slovenji Plajberk – Windisch Bleiberg	te mʉáða
20	Žihpolje – Maria Rain	te mwá:da
21	Žrelec – Ebenthal	ni odgovora
22	Timenica – Timenitz	šfi:gərtò:xtər
23	Radiše – Radsberg	švi:gərtò:htər
23	Radiše – Radsberg	tə mʉá:da
24	Sele – Zell Pfarre	ta mʉáða
25	Mohliče – Möchling	šfi:gərtò:xtər
26	Tinje – Tainach	ni odgovora
27	Škocijan – St. Kanzian	/
28	Žitara vas – Sittersdorf	te mʉáða
29	Obirsko – Ebriach	se opiše
30	Bela – Vellach	švi:gərtò:xtər
31	Lepena – Leppen	švi:gərtò:xtər
32	Djekše – Diex	ta mʉòða
33	Kneža – Grafenbach	ta mwòða, švi:gərtò:htər
34	Grebinj – Griffen	švi:gərtóhtər
35	Ruda – Ruden	(po imenu)
35	Podgora – Unternberg (nam. Ruda – Ruden)	sná:xa, švi:gərtóhtər
36	Rinkole – Rinkolach	ta mʉòða
37	Globasnica – Globasnitz	/
38	Vidra vas – Wiederndorf	ta mʉòða
39	Belšak – Weíßenstein	ta mʉòða
40	Šentanel	/
41	Libeliče	ta mwòða
42	Koprivna	ta mʉáða
43	Črna na Koroškem	ta mʉáða, ta mʉáða

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
44	Ravne na Koroškem	ta mʊâda
45	Dobrova pri Dravogradu	ta mʊâda
46	Pameče	te mġâda
47	Brda	ta mġâda
48	Straže – Mislinja	te mġâda
49	Pernice	ta m'ġa:da
49	Radvanje – Rothwein (nam. Pernice)	ta m'lo:da, š'wi:gər'to:xtər
50	Sv. Primož na Pohorju	ta mlôda, tə m'lo:da
51	Vuzenica	snôxa
52	Radlje ob Dravi	tə mlôda
53	Ribnica na Pohorju	ta mlôda
54	Lovrenc na Pohorju	ta mlôda
55	Zgornja Kapla	ta mlôda
56	V Bili – S. Giorgio	neṽęsta
57	Njiva – Gniva	noṽęsta
58	Osojani – Osseacco	navęsta
59	Solbica – Stolvizza	noṽęsta
60	Flipan – Flaipano	nevi:əsta
61	Bardo – Lusevera	nevięsta
62	Viškorša – Monteaperta	nevięsta
63	Dolnja Černjeja – Cergneu inf.	nevi:óssta
64	Breginj	nabięsta
65	Robidišče	niwî*sta
66	Log pod Mangartom	nebięsta
67	Trenta	nebięsta, nebięstà, ta mláda
68	Bovec	nebięsta
69	Kred	te mláda, nəb'ęsta, nəwęsta
70	Kobarid	nəbíasta
71	Drežnica	nebięstà
72	Zatolmin	nębíastà
73	Čiginj	nəbięsta
74	Marsin – Marseu	nevięsta
75	Matajur – Montemaggiore	nevięsta
76	Livek	nebięsta, nebíasta
77	Dreka – Drenchia	nevięsta
78	Podbonesec – Pulfero	nevięsta
79	Jeronišče – Ieronizza	nevięsta
80	Špeter Slovenov – San Pietro al Natisone	nevięsta

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
81	Ošnje – Osgnetto	neviēsta
82	Mirnik – Mernicco	nə'vi:əsta
83	Brdice pri Kožbani	nevîesta
84	Medana	nevîesta
85	Kozana	neviēsta
86	Kojsko	nəvîesta
87	Števerjan – San Floriano del Collio	nə'vi:əsta
88	Oslavje – Oslavia	nəvîəsta
89	Ročinj	neviēsta
90	Avče	nevîesta, nevięsta, nebîesta, ta mlâda
91	Kanal	nevîęsta
92	Kal nad Kanalom	nebîča, nebîesta
93	Deskle	nəvîęsta
94	Podlešče – Banjšice	navîesta
95	Lokve	nebî ^o sta
96	Grgar	nəvî ^e sta
97	Solkan	nəvîəsta, nevi ^e sta, neviəsta, ne'viəsta, nəvîəsta
98	Trnovo	nevî ^o sta
99	Šempas	nevî ^o sta
100	Šempeter pri Gorici	snəxa, navîesta
101	Sovodnje – Savogna d'Isonzo	kuhâda
102	Miren	nəvîəsta, nə'viəsta, nevî ^e sta
103	Renče	nevîəsta
104	Branik	ta mlâda, nevięsta
105	Doberob – Doberdo del Lago	nevîəsta
106	Opatje selo	nevî ^e sta
107	Komen	nəvî ^e sta
108	Šmarje	nevîəsta
109	Štanjel	nevî ^o sta
109	Štanjel	nəvîəsta
109	Štanjel	(ta mlâda)
109	Štanjel	nevîesta
110	Kopriva	nevîəsta
111	Mavhinje – Malchina	/
112	Križ – Santa Croce	nə'viestä
112	Križ – Santa Croce	nəvięstä
113	Prosek – Prosecco	nəvęsta
114	Boljunec – Bagnoli della Rosandra	nə'viəsta

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
115	Plavje	nəvîesta
116	Osp	nəvêsta
117	Prešnica	navîesta
117	Prešnica	nevîesta
117	Prešnica	navî ^h sta
118	Dekani	nəvîesta
118	Dekani	nevî ^h sta
119	Kubed	nevê ^h sta
120	Podgorje	nevîesta
121	Korte	nəvêsta
122	Krkavče	navêstâ
123	Pomjan	nəvêsta
124	Lopar	nevîesta
124	Lopar	nevêsta
125	Trebeše	navêsta
126	Sočerga	nevêsta
127	Rakitovec	nevêsta
127	Rakitovec	ta mlada
128	Skrilje	ta mlâde
128	Skrilje	nevêjsta
128	Skrilje	snâxa
129	Ajdovščina	nəvêjsta
129	Ajdovščina	nevêjsta
130	Gaberje	nəvêjsta
130	Gaberje	ni odgovora
131	Vipava	ta mlâda
131	Vipava	nəvê ^h sta
132	Štjak	snâxa
133	Podnanos	snâxa
133	Podnanos	tə mlâda
133	Podnanos	nevêjsta
133	Podnanos	ta mlâda
133	Podnanos	snâxa
134	Dutovlje	nevêsta
135	Sežana	/
136	Opčine – Villa Opicina	nəvêsta, na'vê:sta
137	Kolonkovec – Trst – Coloncovec – Trieste	nevêsta, nevêsta
138	Draga pri Trstu – Draga S. Elia	nevêsta

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
139	Hrpelje	snāxa
140	Bukovje	nevêsta, (ta mlāda)
141	Planina	nevê'sta, ta mlāda
142	Razdrto	tə mlāda
143	Senožeče	nevêsta
144	Matenja vas	opisno
145	Slavina	ta mlāda
146	Klenik	navêjsta
147	Knežak	nevê'sta
148	Dolnja Košana	ta mlāda, nevêsta, ne've:sta
149	Barka	ta mlāda, nevêsta
150	Tatre	nevâjsta
151	Pregarje	nevâsta
152	Hrušica	nevê'sta
153	Podgrad	nevîesta
154	Sabonje	nevêsta
155	Trnovo – Ilirska Bistrica	nevêjsta, nevêjsta, nə'vejsta, ta mlāda
156	Jelšane	ne've:ista
157	Podgraje	nevê'sta
158	Rut	ta mlāda, niwêsta
159	Podbrdo	ta mlāda, ta m'la:da
160	Porezen	niβêsta
161	Most na Soči	nevîesta, nebîesta
162	Grahovo ob Bači	nevîsta
163	Čepovan	nebî'sta
164	Gorenja Trebuša	nevîesta
165	Šbrelje	ta mlāda
166	Cerkno	ta mlāda, ta m'la:da,
167	Kanomlja	s'na:xa, te m'la:di
168	Laniše	ta mlāda
169	Idrija	ta mlāda, ta mlāda
170	Črni Vrh	ta mlāda, snāxa
171	Godovič	ta mlāda
172	Hotedršica	ta mlāda, ta mlāda
173	Logatec	ni odgovora
174	Vrhnika	snāxa
175	Mala Ligojna	ta mlāda
176	Horjul	ta mlā:da, snā:xa
177	Polhov Gradec	(snāxa)

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
178	Dobračeva – Žiri	ta_mlâda
179	Lučine	'ta mlâ:da
180	Leskovic	tə mlâda
181	Poljane nad Škofjo Loko	ta mlâ:da
182	Bukov Vrh	ta mlâda
183	Javorje	/
184	Gabrak	ta mlâda
185	Pungert	ta mlâda
186	Žabnica	ta mlâda
187	Zgornje Bitnje	sinâxa, ta mlâda, ta mlâda
188	Zgornja Sorica	ta m'la:da, 'že:na ūd 'si:na
189	Zali Log	ta mlâda
190	Podlonk	ta mlâda
191	Železniki	snâxa
192	Dražgoše	ta mlâ:da
193	Selca	ni odgovora
194	Praprotno	/
195	Dovje	ta mŭâda
196	Srednja vas v Bohinju	ta mwâda
197	Bohinjska Bela	ta mwâda
198	Zgornje Gorje	ta mwâda
199	Javornik – Jesenice	snâxa
200	Breg	ta mwâda
201	Radovljica	ta mŭâda
202	Kropa	ta mlâda, snâ:xa
203	Ljubno	ta mŭâda
204	Lom pod Storžičem	ta ūmâda
205	Zgornje Jezersko	ta ūmâda
206	Bašelj	ta ūmâda, ox sîna žena, oy dgà žena
207	Kokra	ta_ūmâda
208	Stražišče – Kranj	ta mwâda, snâxa
209	Primskovo – Kranj	ta ūmâda
210	Šenčur	tə ūmâda
211	Cerklje na Gorenjskem	snâxa, ta ūmâda
212	Valburga	tə mŭâda
213	Preska – Medvode	tə mwâ:da, snâ:xa
214	Dobrova	ta mwâda
215	Zgornje Gameljne	snâxa
216	Črna pri Kamniku	ta mŭâda, ūmâda

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
217	Tunjice	ta mláda
218	Srednje Jarše	tə mwá:da
219	Dolsko	snáxa
220	Stebļjevek	ta mwāda
221	Okrog pri Motniku	ta muāda
222	Obrše	ta mwāda
223	Krašnja	ta mláda
224	Moravče	ta mwāda
225	Vače	ta mláda
226	Čemšenik	ta mláda
227	Izlake	ta mláda
228	Plešivica	ta mwāda
229	Vnanje Gorice	snáxa, tə mwáda, ta muāda
230	Borovnica	ta mláda
231	Rakitna	uat sīna žiēna, snáxa, ta mláda
232	Rakek	ta mlāda
233	Begunje pri Cerknici	nevájista, ot sīna žiēna
234	Cerknica	snáxa, tē mlá:da, ta mláda, tē mlada, tī mláda, nevējista
235	Lipsenj	snáxa
236	Nova vas	tə mlá:da, nevájista, sná:xa
237	Stari trg pri Ložu	nəvējista, ta mláda
238	Vrhnika pri Ložu	snáxa
239	Ig	ta mláda, snāxa
240	Grosuplje	tamláda
241	Velika Račna	snáxa, ta mláda
242	Rašica	at sīna žčāna
243	Podgorica	ta mláda
244	Sv. Gregor	nevájista, ta mláda
245	Sodražica	ta mláda
246	Kolenča vas	ta mláda
247	Ribnica	nəvájista, nəvájista, tē mláda
247	Ribnica	snáxa
248	Dolenja vas	nevájista, ta mláda
249	Rudnik – Ljubljana	snáxa, ta mláda
250	Studenc – Ljubljana	ta mwāda, snáxa
251	Janče	snáxä, ta mwāda
252	Šmartno pri Litiji	ta mlá:da
253	Gorenje Brezovo	ta mláda

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
254	Stična	ta mláda
255	Muljava	ta mláda
256	Zagradec	ta mláda
257	Ambrus	ta mláda
258	Žužemberk	ta mláda
259	Malo Lipje	ta mláda
260	Mačkovec pri Dvoru	ta mláda
261	Tihaboj	od sîna žienska
262	Šentrupert	ta mlá:da, (tą mláda), snáxa
263	Mirna	at sîna žiěnska, navěsta
264	Trebnje	snáxa, ta mláda, ta mláda
265	Gorenji Vrh pri Dobrnič	(snáxa), ta mláda
266	Dobrnič	ta mláda
267	Mokronog	ta mláda
268	Brezovica pri Mirni	ta mláda
269	Vavta vas	snáxa
270	Podhosta	ta mlá:da
271	Uršna sela	ta mláda
272	Koroška vas	ta mlá:da
273	Novo mesto	snáxa
274	Smolenja vas	/
275	Gabrje	ta mlá:da
275	Gabrje	ta mlá:da
276	Zavinek	ni odgovora
277	Sela pri Šentjerneju	snáxa
278	Kostanjevica na Krki	ta mla:da, s'na:xa
279	Babno Polje	snâxa, tẹ muâda, nevějsta
280	Draga	ta m'la:da, s'na:xa
281	Osilnica	nevějsta
282	Vas	nevěsta
282	Delač	ne'vè:sta, s'na:xa
282	Vas	snâxa
283	Banjaloka	ne'vę:sta
284	Spodnja Bilpa	snäxa
285	Predgrad	snäxa
286	Stari trg ob Kolpi	snäxa
287	Dobliče	nevěsta
288	Dragovanja vas	snäxa
288	Dragovanja vas	nevěsta, mláda

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
289	Dragatuš	snäxa
290	Vinica	snâxa
291	Preloka	snäxa
292	Adlešiči	snâxa
293	Vavpča vas	nevĕsta, (ta młada)
294	Podzemelj	snäxa, ta młada
295	Grm pri Podzemlju	snäxa
296	Metlika	snâxa
297	Planinska vas	tə młada
298	Dobovec	s'na:xa
299	Svibno	ta m'la:da
300	Turje	ta młāda
301	Radeče	ta młada
302	Lokavec	snjĕxa
303	Žigon	te młāda
304	Sevnica	snâxa, s'na:xa
305	Ložice – Gorenji Leskovec	snĕxa
306	Leskovec pri Krškem	snâxa
307	Dobeno	s'na:xa
308	Velika Dolina	snâxa
309	Solčava	s'na:xa
310	Luče	snəxa
311	Ljubno ob Savinji	ta młada, tə ml'āda
312	Gornji Grad	ta młada
313	Meliše	tāmłada
314	Spodnje Kraše	'ta młā:da
315	Nizka	ta młāda
316	Mozirje	snâxa, ta młada
317	Motnik	snâha, ta młada
318	Šentgotard	snâxa, ta młada
319	Vransko	ta młada
320	Gomilsko	ta młada
321	Šoštanj	ta młada
322	Rečica ob Paki	ta młāda
323	Črnova	tę młāda
324	Ložnica pri Žalcu	tə młāda
325	Kasaze	ta młada
326	Vojnik	te młāda, s'nā:xa
327	Svetina	ta ml'āda

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
328	Proseniško	ta mlâda, snâxa
329	Šentjur	te mlâda, snêxa
330	Šentrupert	ni odgovora
331	Slivnica pri Celju	ta mlâda, snêêxa
332	Žusem – Dobrina	te mlâda, sniêxa
333	Zadrže	snêxa
334	Zibika	snîexa
335	Poljčane	snêxa
336	Spodnja Polskava	snîêxa, ta mlâda
337	Ratanska vas	snîexa
338	Tlake	snîêxa
339	Dobovec pri Rogatcu	snîexa
340	Podčetrtek	ta mlâda, snêxa
341	Planina pri Sevnici	snîexa
342	Prevorje – Lopaca	snîexa, snêêxa
343	Pilštajn	snî ^o xa
344	Kozje	snêxa
345	Bistrica ob Sotli	snâxa, s'nâ:xa
346	Zgornja Sušica – Bizeljsko	snâxâ
347	Pišece	snêxa, snâxa
348	Sromlje	snêxa
349	Kapele	'snâ:xa
350	Šentlenart – Brežice	snêxa
351	Mostec	snêxa
352	Vitanje	te mlâda
353	Skomarje	te mlôda
354	Žiče	snêxa
355	Kebelj	/
356	Zafošt – Slovenska Bistrica	snâxa, ta mlâda
357	Lobnica	ta mlôda
358	Pivola na Pohorju	snêxa
359	Miklavž na Dravskem Polju	snêxa
360	Lučane – Lutschach	ta m'lo:da
361	Zgornji Slemen	s'no:xa
362	Zgornja Kungota	snâxa
363	Šentilj v Slovenskih goricah	snîêxa
364	Zgornja Velka	s'nâ:xa
365	Kremberk	s'ne:xa
366	Spodnja Voličina	snêxa

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
367	Negova	s'nexa
368	Črešnjevci	snĕxa
369	Brengova	s'nexa
370	Videm ob Ščavnici	snĕxa, snĕha, nevĕsta
371	Veržej	snāxa
372	Gajševci	snĕxa
372	Križevci pri Ljutomeru	snĕxa
373	Bučkovci	snĕha
374	Ljutomer	snĕha, s'nāxa, snĕ ^h a
375	Gibina	snĕxa
376	Sveti Tomaž	snĕxa
377	Miklavž pri Ormožu	snĕha
378	Juršinci	'snexa, 'sne ^x a
379	Podvinci	snāxa
380	Cvetkovci	snāha
381	Ormož	snĕha
382	Središče ob Dravi	snĕha
383	Ptujjska Gora	'snā:xa
384	Žetale	'sniexa
385	Podlehnik	sn'ĕxa
386	Cirkulane	snĕxă, snĕxa
387	Cankova	'sne:ja
388	Gorica	snĕja, snĕjă
389	Martjanci	snĕjă
390	Strehovci	snĕja
391	Beltinci	snĕja
392	Gomilica	snĕha, snĕ(h)a, s'neja
393	Nedelica	snĕ ^h a
394	Velika Polana	snĕha
395	Gornja Bistrica	snĕha
396	Hotiza	snĕha
397	Večeslavci	s'ne:ja
398	Grad	snĕja
399	Gornji Petrovci	snĕja
400	Križevci	snĕjă
401	Kančevci	'sne:ja
402	Šalovci	s'nö:ja
403	Markovci	snĕja
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	snĕja, s'ne:ja, snĕja

SLA	Kraj	Odgovor zapis V614:
406	Ženavci – Jennersdorf	(ni zapisa)
407	Banfi	s'ņę:xa
408	Hum na Sutli	s'ņę:xa
409	Dubravica	s'na:xa
410	Čabar	ne'vę:sta
411	Ravnice	ne've:įsta
412	Ravna Gora	ne'vę:sta
413	Brest	nə'vė:sta

Indeks narečnega gradiva h karti HJA-V548 'snaha, nevjesta'.

T000 (Kr)	Krapina	<i>sněxa</i>
T009	Bednja	<i>sněhǒ</i>
T022	Klanjec	<i>sněha</i>
T030	Apatovec	<i>sněxa</i>
T031	(H)Ižanovec	<i>sně^ha</i>
T036	Hlebine	<i>sněxa</i>
T054	Brdovec	<i>snahà</i>
T071	Biškupec	<i>sně^ha</i>
T073	Brčevac (Vrbovec)	<i>sně^ha</i>
T088	Križ (Rečica)	<i>sněha</i>
T000 (I. G.)	Ivanić	<i>sněja</i>
T000	Cublinec	<i>sněja</i>
T032	Kalnik	<i>sněja</i>
T037	Jagnjedovec	<i>sněja</i> (I.) (<i>sneja</i> , II.)
T041	Đurđevac	<i>sněja</i>
T046	Gornje Vrapče	<i>sněja</i>
T047	Horvati	<i>snějã</i>
T068	Kupinec	<i>sněja</i>
T074	Dugo Selo	<i>sněja</i>
T078	Blatnica Pokupska	<i>snàja/snãha</i>
T114	Gornja Garešnica	<i>sněja</i>
T186	Čabar	<i>nevějsta</i>
T187	Gerovo	<i>nevêsta</i>
T194	Delnice	<i>neviêsta/nevêsta</i>
T195	Brod na Kupi	<i>nevêsta</i>

Literatura:

- Arhiv HJA, Digitalizirana građa* (projekt *Digitalizacija hrvatske narječne građe*, voditelj Željko Jozić), Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.
- Arhiv SLA*, Dialektološka sekcija Instituta za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana.
- BENEDIK, FRANCKA 1999. *Vodnik po gradivu za Slovenski lingvistični atlas*. Ljubljana: Založba ZRC.
- BEZLAJ, FRANCE 1977. *Etimološki slovar slovenskega jezika (ESSJ)*. A–J. Ljubljana: SAZU.
- BEZLAJ, FRANCE 1982. *Etimološki slovar slovenskega jezika (ESSJ)*. K–O. Ljubljana: SAZU.
- BEZLAJ, FRANCE 1995. *Etimološki slovar slovenskega jezika (ESSJ)*. P–S. Ljubljana: ISJFR – SAZU
- BEZLAJ, FRANCE 2005. *Etimološki slovar slovenskega jezika (ESSJ)*. Š–Ž. Ljubljana: ISJFR – SAZU
- Digitalizirani Hrvatski jezični atlas. Upitnik*. 1997. Zagreb: IHJJ (projekt *Digitalizacija hrvatske narječne građe*, voditelj Željko Jozić).
- LISAC, JOSIP 2006. *Tragom zavičaja*. Split: Književni krug.
- LONČARIĆ, MIJO 1996. *Kajkavsko narječje*. Zagreb: Školska knjiga.
- PLETERŠNIK, MAKS 2007. *Slovensko-nemški slovar*. Ljubljana: Knezoškofijstvo [1884.–1885.] in ZRC SAZU [elektronska izdaja].
- RAMOVŠ, FRAN 1924. *Historična gramatika slovenskega jezika. II. Konzonantizem*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
- SKOK, PETAR 1971–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika 1–4*. Zagreb: JAZU.
- SNOJ, MARKO 2003. *Slovenski etimološki slovar (SES)*. Ljubljana: Modrijan.
- SSKJ. Slovar slovenskega knjižnega jezika 1–5 1970–1991*. Ljubljana: SAZU – DZS.
- ŠKOFIC, JOŽICA 2005. Slovensko narečno besedje na stičišču kultur (po gradivu za SLA). *Večkulturnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 51–66.
- Uporaba GIS v dialektologiji 2006. *Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2005–2006*, Založba ZRC Ljubljana, 233–241.
- STRIEDTER-TEMPS, HILDEGARD 1963. *Deutsche Lehnwörter im Slowenischen*. Wiesbaden Otto: Harrassowitz.

Voprosnik obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa 1965. Meždunarodnij komitet slavistov, Komisija obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa. Moskva: Izdatel'stvo Nauka.

WEISS, PETER; JOŽICA ŠKOFIC; KARMEN KENDA-JEŽ 2009. *Ponovne objave član-
kov s kartami za Slovenski lingvistični atlas (do leta 2008)*. Ljubljana: ISJ
FR.

Leksika sa značenjem 'snaha' u slovenskim i kajkavskim govorima (prema SLA i HJA)

Sažetak

Slovensko dijalektno gradivo prikupljeno za Slovenski lingvistički atlas (SLA) i kajkavsko dijalektno gradivo prikupljeno za Hrvatski jezikovni atlas (HJA) zanimljivo je za istraživanje slovensko-hrvatskog jezičnog dodira jer osobito u Prekmurju i Međimurju, predjelu oko rijeke Sutle, u Gorskom kotaru, Beloj krajini i Istri jezici postupnije prelaze jedan u drugi, a tamošnji dijalekti zato imaju mnoge zajedničke značajke, kako na fonološkoj i morfološkoj, tako i na leksičkoj razini. Na primjeru dijalektnog gradiva za pitanja SLA-V614 *snaha* te HJA-V548 *snaha, nevjesta* predstavljen je, skupa s morfonološkom analizom te s kartografskim prikazom njegove prostorne proširenosti, i način komentiranja dijalektološkoga gradiva u SLA.

Ključne riječi: Slovenski lingvistički atlas (SLA), Hrvatski jezikovni atlas (HJA), slovenski dijalekti, hrvatsko kajkavsko narječje, leksemi sa značenjem 'snaha, nevjesta'

Ključne besede: Slovenski lingvistični atlas (SLA), Hrvaški jezikovni atlas (HJA), slovenska narečja, hrvaško kajkavsko narečje, besedje za pomen 'snaha'

Key words: Slovenian linguistic atlas, Croatian linguistic atlas, Slovenian dialects, Croatian Kajkavian dialect, lexemes with meaning 'snaha, nevjesta'